

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA
FINANČNA ANALIZA IZBRANEGA PODJETJA

Ljubljana, junij 2016

LARA KRAPEŽ BOŽNAR

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Lara Krapež Božnar, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Finančna analiza izbranega podjetja, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 02.06.2016

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREDSTAVITEV PODJETJA MLEKARNA PLANIKA D.O.O.	2
1.1 Značilnosti mlečne industrije in umestitev podjetja Mlekarna Planika na trgu.....	3
1.2 Zgodovina in razvojni mejniki podjetja Mlekarna Planika	4
1.3 Proizvodni program Mlekarne Planika	5
1.4 Zadruga kot lastnik podjetja.....	6
2 ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA	7
2.1 Financiranje poslovanja podjetja	7
2.2 Plačilna sposobnost podjetja	7
3 ANALIZA BILANCE STANJA PODJETJA MLEKARNA PLANIKA V OBDOBJU 2012-2014.....	8
3.1 Analiza stalnih sredstev	9
3.2 Analiza gibljivih sredstev	11
3.3 Obveznost do virov sredstev	13
4 ANALIZA POSLOVNEGA IZIDA PODJETJA MLEKARNE PLANIKA ZA OBDOBJE 2012-2014	15
4.1 Analiza poslovnega uspeha.....	15
4.2 Prihodki podjetja Mlekarna Planika v obdobju 2012 do 2014	15
4.3 Odhodki podjetja Mlekarna Planika v obdobju 2012 do 2014	16
4.4 Poslovni izid	17
5 ANALIZA POSLOVNE USPEŠNOSTI	18
SKLEP	19
LITERATURA IN VIRI	21

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prireja in uporaba mleka v Republiki Sloveniji v obdobju 2008-2014.....	4
Tabela 2: Konkurenti na trgu proizvodnje mleka in mlečnih proizvodov v Sloveniji	4
Tabela 3: Obseg in struktura stalnih sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju.....	10
Tabela 4: Struktura opredmetenih sredstev v obdobju 2012-2014 v Mlekarni Planika	10
Tabela 5: Obseg in struktura gibljivih sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju.....	11
Tabela 6: Struktura zalog v podjetju Mlekarna Planika v obdobju od 2012 do 2014.....	11
Tabela 7: Razčlenitev kratkoročnih poslovnih terjatev v obdobju 2012-2014.....	12
Tabela 8: Struktura kapitala v podjetju Mlekarna Planika v obdobju od 2012 do 2014.....	13
Tabela 9: Razčlenitev prihodkov v Mlekarni Planika v obdobju od 2012 do 2014	16
Tabela 10: Razčlenitev odhodkov v obdobju od 2012 do 2014	17

Tabela 11: Podatki in kazalniki poslovanja Mlekarn Planika v obdobju 2012-2014.....	18
---	----

KAZALO SLIK

Slika 1: Lastniška struktura podjetja Mlekarna Planika d.o.o. (december 2015).....	2
Slika 2: Podjetje Mlekarna Planika d.o.o.	3
Slika 3: Gibanje sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014	9
Slika 4: Gibanje kapitala podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014	14
Slika 5: Gibanje prihodkov podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014	16
Slika 6: Gibanje čistega dobička podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014.....	18

UVOD

Analiza pomeni razstavljanje celote na sestavne dele z namenom najti vzroke, ki so povzročili nastanek pojava. Namen analize je spoznati sestavine pojava, ki vplivajo na njegov nastanek. Analiza poslovanja je empirično strokovno opravilo, pri katerem presojava ekonomski položaj podjetja, njegovo učinkovitost, premoženjsko in finančno trdnost ter uspešnost. Analiza preteklega poslovanja razkrije tiste dejavnike, ki vplivajo na poslovni rezultat. S pomočjo kvalitetne finančne analize in z realizacijo ukrepov ter z ustrežno vizijo lahko podjetje v prihodnjem obdobju napreduje in še uspešneje posluje.

Raznovrstne situacije na trgu (krize, povečanja realizacije itd.) in različne relacije med poslovnimi partnerji (konkurenti, investitorji, upniki) zahtevajo vrsto izračunov in analiz tako za hitre kot dolgoročne poslovne odločitve. Na uspešnost podjetij vplivajo tako zunanji kot notranji dejavniki in pomembno je, da jih podjetje prepozna kot pozitivne ali negativne vplive ter prilagodi poslovanje. Podjetja morajo biti v današnjem času zelo dovzetna za razvito informacijsko funkcijo, ki ugotovi odmike, jih analizira ter opredeli.

Računovodstvo je torej proces, katerega cilj je izdelava računovodskih podatkov o preteklih poslovnih dogodkih. Ti pa so za finančnike nepogrešljivi, saj je iz njih mogoče izluščiti koristne informacije za prihodnost. Računovodski podatki so za finančnika lahko zares koristni le, če poznajo logiko njihovega nastajanja. Računovodski podatki, kot proizvod računovodskega procesa, so surovina za finančne odločitve (Usenik, Lekše & Dular, 2000, str. 109).

Podjetje Mlekarna Planika je na slovenskem trgu eno od priznanih mlekarskih podjetij z široko ponudbo prehrabnenih izdelkov. Mlekarna Planika je tako trgovec kot skrbnik kulturne dediščine Posočja in tudi kmetija.

Predmet diplomskega dela je finančna analiza poslovanja podjetja Mlekarna Planika. Obseg analize zajema poslovna leta 2012, 2013 in 2014.

Hipoteza: Podjetje Mlekarna Planika je proizvodno podjetje, ki se ukvarja s proizvodnjo mlečnih izdelkov in razvojem proizvodnje izdelkov z najnovejšimi okoljevarstvenimi smernicami iz lokalnega okolja. V diplomskem delu trdim, da je poslovanje podjetja Mlekarna Planika v letu 2014 primerljivo s poslovanjem v letu 2013 in 2012. In kot drugo želim potrditi hipotezo; ker je podjetje Mlekarna Planika v združni lasti, ne cilja samo na snovanje končnega dobička, temveč predvsem skrbi za konstantno poslovanje zadovoljstva kmetov in končnih kupcev.

Cilj diplomskega dela je ugotoviti s pomočjo izdelane finančne analize ali podjetje Mlekarna Planika strmi k snovanju maksimalnega dobička ali k konstantnem in poslovanju uspelo glede na pretekla leta.

Diplomsko delo je metodološko razdeljeno na teoretični in praktični del. V vsakem poglavju sem poleg teoretične opredelitve uporabila še praktični vidik. Osnovni vir praktičnega dela so finančni izkazi iz letnih poročil za Mlekarno Planika za leto 2012, 2013 in 2014, ki so objavljeni na javnem portalu Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

Diplomsko delo temelji na petih vsebinsko povezanih sklopih, ki sledijo uvodu, nekaj informacij o umestitvi podjetja na trgu glede na konkurente, nato predstavitev podjetja, njegovih začetkov in pomembnih časovnih mejnikov ter opis proizvodnega programa.

Drugi del se nanaša na teoretični vidik financiranja poslovanja in analizo plačilne sposobnosti v primeru zadolžitve podjetja. Analiza bilance stanja, in sicer podrobneje sredstev in obveznosti do virov sredstev, je obrazložena v tretjem delu. Analiza poslovnega uspeha, prihodkov in odhodkov podjetja ter z njo povezanih kazalcev je razložena v četrtem delu. V petem delu sledi razlaga donosnosti sredstev (v nadaljevanju ROA) in donosnosti kapitala (v nadaljevanju ROE) in analiza po Dupontu.

1 PREDSTAVITEV PODJETJA MLEKARNA PLANIKA D.O.O.

Pravno organizacijska oblika družbe je družba z omejeno odgovornostjo in spada na slovenskem trgu med majhne družbe. Podjetje nima podružnic in tudi nima družb v tujini. Družbo nadzoruje nadzorni svet, ki ga sestavlja pet članov, ki jih imenuje upravni odbor ustanovitelja. Družba je vpisana v sodni register od leta 1994. Mlekarna Planika je v 100% lasti kmetijske zadruge Tolmin. Kmetijska zadruga pa je v nadaljnji lasti fizičnih oseb.

Slika 1: Lastniška struktura podjetja Mlekarna Planika d.o.o. (december 2015)

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2015, 2015, str. 7.

Osnovna dejavnost družbe je predelava mleka in mlečnih izdelkov iz lokalnega okolja; od Gornjega Posočja do bohinjskega, idrijskega in goriškega področja. Pomožne dejavnosti podjetja Mlekarna Planika so še: vodenje trgovskega centra Planika, farme v Bovcu, gostinstvo in muzej. Pomen podjetja Mlekarna Planika v v regiji ni samo ekonomski in razvojni, temveč je tudi socialni, saj mleko predstavlja dopolnilni vir prihodkov, nekaterim ljudem pa celo edini vir preživetja.

Glavni strateški cilji Mlekarne Planika so posodobitve proizvodnih prostorov za del mlekarske proizvodnje, zapolnitev tržnih niš najvišjega cenovnega razreda, širitev maloprodajne mreže za prodajo lastnih izdelkov, skrb za varovanje okolja in proizvodnja eko in bio mleka na lastni farmi v Bovcu.

Podjetje usmerja prodajne kanale in poslovne aktivnosti večinoma na slovenski trg, kjer 90,83% predstavlja delež domače prodaje, 9,17% pa predstavljajo aktivnosti na tujih trgih. Glavni kupci na domačem trgu so velike trgovinske družbe: Mercator d.d., Spar d.d. in Engrotuš d.d.

Slika 2: Podjetje Mlekarna Planika d.o.o.

Vir: Google maps, 2016.

1.1 Značilnosti mlečne industrije in umestitev podjetja Mlekarna Planika na trgu

Najpomembnejša panoga kmetijstva v Sloveniji je živinoreja, znotraj nje pa prirreja mleka. Z rejo krav se ukvarja skoraj polovica vseh kmetijskih gospodarstev v Sloveniji. Živilskopredelovalna industrija v Sloveniji se je po vstopu v Evropsko unijo in njen trg izrazito spremenila. Za nekatera podjetja je to pomenilo nove priložnosti, za druga pa konkurenčne nevarnosti. Slovenske mlekarnе upravljajo poslovanje med dobavitelji oziroma predelovalci mleka, ki strmiyo k maksimizaciji odkupnih cen mleka, in med zahtevami trgovskih verig po primerljivih ugodnih mlečnih izdelkih pred tujo konkurenco. Omeniti velja, da je Evropska unija največja proizvajalka mleka (27% svetovne proizvodnje) in največja izvoznica mlečnih izdelkov ter regulira ceno mleka na svetovnem trgu. Največji proizvajalki mleka v EU sta Nemčija in Francija, ki skupno ustvarita skoraj polovico mleka v EUR (Plut, 2008, str. 5). Sistem mlečnih kvot je ukrep omejevanja proizvodnje mleka zaradi neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem s ciljem odprave strukturnih presežkov. Ciljna cena je tista, ki bi jo rejci dosegli s celotno prodajo mleka na trgu Evropske unije in na zunanjem trgu. Določena je za mleko s 3,7% maščobe, dobavljeno v mlekarni (Ministrstvo za zdravje, 2003, str. 57). Kvota je nacionalna referenčna količina mleka, ki je posamezni državi članici EU dodeljena in je količina, ki je izražena v kilogramih brez plačila dajatve in se razdeli med proizvajalce kot individualna kvota. Gre za natančno določitev obsega prirreja mleka za članico in za vsakega pridelovalca posebej. S 1. aprilom 2015 je bil ukinjen sistem mlečnih kvot. V veljavo pa je stopil Pravilnik o tržno informacijskem sistemu za trg mleka in mlečnih izdelkov. Primarno zakonodajo za področje prirreja mleka in mlečnih proizvodov določa pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti.

Izjemna pestrost pri predelavi mleka in številni kakovostni proizvodi, ki jih slovenske mlekarnе ponujajo na trgu, dajejo potrošnikom široko možnost izbire. Predelava mleka v Sloveniji je tako izredno razpršena. Število mlekarn se je v preteklosti sicer zmanjševalo in danes imamo tri velike mlekarnе: Ljubljanske mlekarnе, Mlekarnе Celeia in Pomurske mlekarnе; ki skupno ustvarijo okoli 250 milijonov evrov prihodkov na leto. Njihov skupni

tržni delež se ocenjuje na okoli 90% (brez upoštevanja uvoza). Razlogi za zmanjševanje mlekarn so različni, od pripojitev do združitvev podjetij.

Tabela 1: Prirreja in uporaba mleka v Republiki Sloveniji v obdobju 2008-2014

Leto	mleko v tisoč litrih
2008	655.691
2009	627.815
2010	605.797
2011	603.326
2012	622.604
2013	596.910
2014	618.524

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Letna prirreja in uporaba mleka na kmetijskih gospodarstvih, Slovenija, 2014, str. 2.

Tabela 2: Konkurenti na trgu proizvodnje mleka in mlečnih proizvodov v Sloveniji

Mlekarne	Bilančna vsota v EUR	Prihodki v EUR	Dobiček v EUR	Proiz. mleka v mio. litrih 2014	Število zaposlenih
LJUBLJANSKE MLEKARNE	102.053.427	150.641.989	3.595.448	193,3	526
MLEKARNE CELEIA	31.192.130	60.987.586	65.222	90	180
POMURSKE MLEKARNE	18.675.236	37.756.636	6.462.739	55	150
MLEKARNA PLANIKA	3.359.001	9.047.739	212.212	9,5	54
MLEKARNA KREPKO	2.844.755	3.335.274	204.133		40
LOŠKA MLEKARNA ¹	12.238.357	24.154.735	11.557		150

Vir: Konkurenti na trgu proizvodnje mleka in mlečnih proizvodov v Sloveniji – spletna baza gvin, 2015.

Med manjše mlekarn na slovenskem trgu spadajo Mlekarna Planika, Mlekarna Krepko (Kele & Kele d.o.o.) in Škofjeloška mlekarna. V letu 2014 je Mlekarna Planika odkupila od 150 posoških kmetov devet in pol milijonov mleka.

1.2 Zgodovina in razvojni mejniki podjetja Mlekarna Planika

Mlekarna v Kobaridu je bila zgrajena leta 1957 in se je sprva ukvarjala s sirarstvom, kasneje pa tudi s proizvodnjo jogurtov. Do leta 1959 je poslovala kot samostojno podjetje pod imenom Sirarna Kobarid. Še isto leto se je združila s Planiko iz Tolmina. Leta 1962 so mlekarno v Tolminu zaprli in prenesli celotno predelavo mleka v Kobarid. Sodelovanje z

¹ Loška mlekarna je izvzeta, saj ne razpolagam z razčlenjenimi podatki samo za mlečno industrijo, ampak podatki vključujejo več dejavnosti, in tako ni primerljiva z ostalimi mlekarnami.

delovno organizacijo Josip Kraš je v letu 1967 privedlo do fizične integracije, tako da so od tega leta dalje poslovali kot samostojni obrat okoli 1000 kmetov. Leta 1980 je bil odprt nov obrat za proizvodnjo kremnih tablic in namazov. Prodaja proizvodnje je potekala preko podjetja Kraš Zagreb. Po letu 1989 se je morala Planika združiti v enovito delovno organizacijo. V 90. letih je bila 9. mlekarna pri nas. Z pripojitvijo h Krašu Zagreb je bilo preneseno tudi vse premoženje na Kraš. Po osamosvojitvi Slovenije so se začele kopičiti težave v podjetju, kar je leta 1995 pripeljalo do stečaja Kraš Planika. Po stečaju je KZ Tolmin ustanovila lastno podjetje Mlekarna Planika d.o.o. Kobarid. Od stečajnega upravitelja je najela mlekarski obrat ter zaposlila 64 nekdanjih delavcev. Do prevzema mlekarske dejavnosti s strani Mlekarnice Planika je bilo 82% mleka predelanega v mleko v prahu, 16% v konzumno mleko v PVC vrečkah ter le 2% v jogurte in maslo za potrebe Tolminske in Goriške. Po prekinitvi naveze s Krašem je bila Mlekarna Planika pred veliko odločitvijo, katere nove programe vpeljati namesto proizvodnje mleka v prahu, saj cena mlečnega prahu ni dosegla niti cene vloženi surovin. Danes Mlekarna Planika zaposluje 209 članov zadruga, oziroma 112 kmetov. V povprečju vsak kmet odda 39.000 litrov mleka. V letu 2015 jim je uspelo povečati odkup mleka za 7,8%.

1.3 Proizvodni program Mlekarnice Planika

Mleko nas kot najpopolnejše hranilo spremlja skozi vse življenje. Njegova sestava omogoča, da z njim zadostimo vsem prehranskim potrebam. Posebnost izdelkov Mlekarnice Planika je, da so vsi izdelki narejeni iz svežega, nehomogeniziranega mleka, ki ima specifičen, poln okus, na kar nedvomno vpliva prehrana, način vzreje živali in visokogorski predeli odkupnega področja, kjer se v poletnih mesecih živina pase, pozimi pa jo rejci krmijo s kakovostno krmo. Dodana vrednost njihovih izdelkov je čim manj obdelati mleko z upoštevanjem tradicije in starih receptov. V predelavo gre 6,5 mio litrov mleka, od tega 40% mleka predelajo v sire, 30% v konzumno mleko, 20% v skuto in 10% v jogurte, kislo mleko in maslo.

Proizvodni program Mlekarnice Planika obsega široko paleto izdelkov, in sicer:

- mleko (pasterizirano nehomogenizirano) - ker mleko odkupujejo tudi v občini Bohinj, iz njega izdelujejo izdelke pod blagovno znamko Bohinjka;
- kislo mleko (z 1,1% mlečne maščobe);
- lahko kislo mleko »Čebelji panj« (kislemu mleku je dodan med);
- Planikin kefir (z 1,1% mlečne maščobe, kisanje pasteriziranega mleka s cepivom mezofilnih mikroorganizmov in laktobacilov ter kvasovk);
- sladka smetana (z min. 30% mlečne maščobe);
- sirotka, ki je prehransko najkakovostnejša frakcija mleka, ki jo dobimo, ko iz mleka med postopkom sirjenja izstopita beljakovina kazein in večina mlečne maščobe;
- sladka albuminska skuta iz sladke sirotke;
- surovo maslo, ki sodi v skupino I. kakovosti, naravno, homogeno, z max. 16% vode;
- kislata skuta z najmanj 18% suhe snovi, v njej je največ 1,5% mlečne maščobe;
- pinjenec, ki je vzporedni izdelek pri proizvodnji masla, z nizko vsebnostjo mlečnih maščob;
- eko jogurt, ki je fermentiran mlečni izdelek iz nehomogeniziranega mleka najvišje kakovosti;
- sir Tolminc, ki je zaščiten z evropsko zaščito geografskega porekla;
- sir Planika, ki vsebuje naravno skorjo;

- sir Kober, Brincl in Bric (zorjeni v briškem vinu in soljeni s soljo iz piranskih solin).

Najnovejši izdelek je sir z vršički konoplje.

Poleg izdelkov lastne blagovne znamke, izdelujejo tudi izdelke za trgovske blagovne znamke, in sicer: Tuš, Špar, Mercator. Prednost izdelave izdelkov za trgovsko znamko je, da oglaševanje ni strošek proizvajalca temveč za trgovca. Vedno več trgovcev skrbi za skrbno izbrano kvaliteto verigo izdelkov iz lokalnega okolja. Trgovci imajo pri lastnih znamkah možnost vplivati na nižjo maržo. Podjetje Mlekarna Planika veliko sodeluje z lokalnimi šolami in vrtni, ki si prizadevajo za kakovostno in ekološko pridelano hrano.

1.4 Zadruga kot lastnik podjetja

S pravnega vidika je zadruga posebna vrsta pravne osebe. 1. člen Zakona o zadrukah definira zadrugo kot organizacijo vnaprej nedoločenega števila članov, ki ima namen pospeševati gospodarske koristi in razvijati gospodarske oziroma družbene dejavnosti svojih članov, ter temelji na prostovoljnem pristopu, svobodnem izstopu, enakopravnem sodelovanju in upravljanju članov.

Omogoča ali olajšuje vključevanje različnih gospodarskih subjektov, med njimi tudi majhnih in srednjih podjetnikov oziroma podjetij (kmetov, obrtnikov itd.) v tržno gospodarstvo. Zadruga lahko zagotavlja članom prednosti, ki jih omogočajo prihranki zaradi večjega obsega proizvodnje oziroma poslovanja in jih člani s samostojnim nastopom na trgu ne bi mogli doseči ali pa bi jih dosegli v manjšem obsegu. Na podlagi sodelovanja članov zadruga lahko tudi izboljša pogajalski položaj članov na trgu, zlasti, če imajo poslovni partnerji članov zaradi tržne sestave (na primer monopol) bistveno širše možnosti izbire, boljši pregled nad informacijami in večjo tržno moč kot posamezni člani. Zadruga deluje po načelu samopomoči in je tesno vpeta v delovanje tržnega gospodarstva. Vendar nekateri pozitivni učinki njenega delovanja presegajo krog njenih članov. Zato mnoge države spodbujajo delovanje zadrug in spodbude zadrugam predvidevajo celo v svoji ustavi (med državami članicami EU na primer Grčija, Madžarska, Malta, Italija, Portugalska, Španija).

Člani zadruga so osebe, ki v zadrugi niso samo pasivno udeležene s kapitalnim vložkom, temveč z zadrugo tudi sodelujejo in pridobivajo koristi pretežno na podlagi sodelovanja, ne pa kapitalne udeležbe. Zato je zadruga tesneje povezana s članstvom in v primerjavi z drugimi pravno organizacijskimi oblikami omogoča v večji meri poslovanje po načelih trajnostnega razvoja. Zadruga je kadarkoli odprta za vstop novih članov, načeloma pa ni dolžna sprejeti osebe, ki izpolnjuje pogoje (obojestranska prostovoljnost članstva). Članstvo v zadrugi je prostovoljno. Član lahko iz zadruga tudi izstopi, po prenehanju članstva pa se mu izplača delež. Vstop novih in izstop sedanjih članov ne zahtevata spremembe ustanovnega akta ali pravil. Spremenljivost števila članov sicer lahko pomeni tudi poslabšanje kapitalne podlage zadruga, če se zaradi izstopa članov zmanjša lastni kapital zadruga, vendar zakon za obvladovanje in omejevanje tveganja, ki izhajata iz spremenljivega števila članov in višine kapitala dopušča, da se z združnimi pravili uvede najnižji znesek osnovnega kapitala, za srednje in velike zadruga pa je predpisana obveznost revizije letnega poročila. Člani zadruga participirajo pri dodani vrednosti, ki bi sicer pripadala drugi osebi (posredniku). Zadruga je organizacija vnaprej nedoločenega oziroma spremenljivega števila članov, zato je dojemljiva za vstop novih članov.

Zadruga zagotavlja članom demokratično upravo, medtem ko je v nezadružnih organizacijah glasovalna pravica neenakomerno razdeljena, oziroma odvisna od vloženega kapitala.

Zadružno lastništvo je lahko za vse dobro, potreben pa je pošten in iskren odnos v celoviti verigi vpletenih. Ustanovitelji zadruga so kmetje in njihov namen je naloga; mleko, ki ga pridelajo, čim boljje prodati. Sami pravijo: Cela dolina je za nami, vsi smo odvisni od nje.

2 ANALIZIRANJE PLAČILNE SPOSOBNOSTI PODJETJA

Pri financiranju moramo hitro ukrepati, saj se tudi finančni položaj hitro spreminja. Poleg finančne uspešnosti je pomemben tudi zdrav finančni položaj, kar razumemo kot dovolj varno plačilno zmožnost podjetja (Koletnik, 1997, str. 23). Za gospodarjenje v podjetju je potrebna ustrezna likvidnost in krajši kot je čas preoblikovanja premoženja v denar, bolj likvidno je podjetje.

2.1 Financiranje poslovanja podjetja

Glavna naloga finančnikov je financiranje poslovnega procesa (nabava, proizvodnja, prodaja), in sicer z najemanjem kreditov, poravnavanjem dolgov, izplačevanjem dohodkov itd. hkrati pa morajo skrbeti tudi za zadostno količino likvidnih sredstev.

Kazalniki, ki vplivajo na likvidnost so: obseg in struktura sredstev, na kakšen način so le-ta pridobljena, obveznosti do virov sredstev (lastno financiranje, tuje financiranje, stopnja zadolženosti), obračanje sredstev, izkoriščenost vseh zmogljivosti.

Sredstva se lahko pridobijo z vlaganjem investitorjev, s posojili, iz pozitivnega rezultata poslovanja, od vlagateljev itd. Porabijo pa se za namene nakupa oziroma novega investiranja v podjetju, za nakupe finančnih naložb, za depozite pri bankah, za predčasna poplačila dolgov,...

Podjetja so pri zgoraj navedenih odločitvah samostojna, kar pomeni veliko odgovornost za lastne odločitve in tveganja.

2.2 Plačilna sposobnost podjetja

Podjetje v svojem poslovanju vzpostavlja številna dolžniško-upniška razmerja (Kovačič, 1999, str. 96).

Na plačilno sposobnost vplivajo tako razpoložljiva denarna sredstva kot v plačilo zapadli dolgovi. Če pri preoblikovanju pride do kakšnih zastojev pri plačilih, kot na primer neplačilo terjatev ob roku, neprodani proizvodi ob predvidenem času, povišanje dolgov ob nespremenjeni realizaciji, pomeni, da lahko nastopi situacija, ko podjetje ne more poravnati svojih obveznosti, in je torej plačilno nesposobno. Družba mora tako pravočasno poskrbeti za trajnejše vire oz. likvidnost, da lahko na dan zapadlosti oz. dolgotrajno poravna svoje dolgove.

Primerjava podatkov v tekočem letu s podatki v preteklem letu nam prikaže, kako so se spreminjale posamezne ekonomske kategorije. Na podlagi tega lahko ocenimo prihodnja gibanja poslovanja. Finančno analizo izdelujejo finančni analitiki in sicer z razpoložljivimi

informacijami. Namen analize je predvideti, do katere višine se lahko podjetje zadolži in opozoriti na morebitne težave pri plačilni sposobnosti.

Finančna analiza je del bonitetne ocene, ki zajema poleg finančnih izkazov še druge informacije o poslovanju (informacije o panogi, konkurenci na trgu, o vodstvu, plačilni disciplini, zgodovini poslovanja itd.).

Podjetje mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno in trajno poravnati v plačilo zapadle dolgove. Kratkoročni plačilni sposobnosti pravimo likvidnost, dolgoročni plačilni sposobnosti pa solventnost. Prevelika plačilna sposobnost povzroča nižjo donosnost oziroma rentabilnost, zato morajo podjetja skrbeti za optimalno likvidnost oziroma gospodarnost.

3 ANALIZA BILANCE STANJA PODJETJA MLEKARNA PLANIKA V OBDOBJU 2012-2014

Računovodske izkaze sestavljajo: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov, izkaz gibanja kapitala ter razlage k računovodskemu poročilu.

Z analizo računovodskih izkazov lahko pridemo do veliko informacij. Analize se lahko same po sebi razlikujejo zaradi različnih namenov. S finančno analizo lahko pridobimo podrobno sliko o poslovanju podjetja.

Bilanca stanja je temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev za poslovno leto za katero se sestavlja.

Prikazuje višino in strukturo sredstev in obveznosti do virov sredstev v določenem trenutku. Kaže nam premoženje, s katerim podjetje razpolaga in vire financiranja, s katerimi podjetje financira premoženje. Izkaz stanja ima obliko dvostranske uravnotežene bilance stanja (aktivno in pasivno). Sredstva so razporejena po načelu oddaljenosti od likvidnosti; začne se z najbolj oddaljenimi od likvidnosti (neopredmetena in opredmetena sredstva) in konča z denarnimi sredstvi, ki predstavljajo takojšnjo likvidnost.

Računovodski izkazi se nanašajo na preteklo poslovanje podjetja in kažejo na nekatere smernice prihodnjega poslovanja podjetja. Posebno za bilanco stanja je značilno, da kaže stanje v določenem trenutku in se lahko hitro spremeni.

Glede na hitrost kroženja delimo sredstva na stalna in gibliva sredstva. Med stalna razvrščamo osnovna sredstva in dolgoročne finančne naložbe. Zanje je značilno, da s svojo vrednostjo postopoma prenašajo poslovne učinke na poslovanje v podjetju, zato so po naravi daljše od leta dni.

Med gibliva sredstva pa razvrščamo obratna sredstva in kratkoročne finančne naložbe. Zanj je značilno, da s svojo vrednostjo hitreje prenašajo poslovne učinke na poslovanje v podjetju, zato so po naravi, krajša od leta dni.

V analizi bilance stanja bom razčlenila sredstva in obveznosti do virov sredstev po pojavih in jih primerjala s sestavo iz prejšnjega obdobja.

3.1 Analiza stalnih sredstev

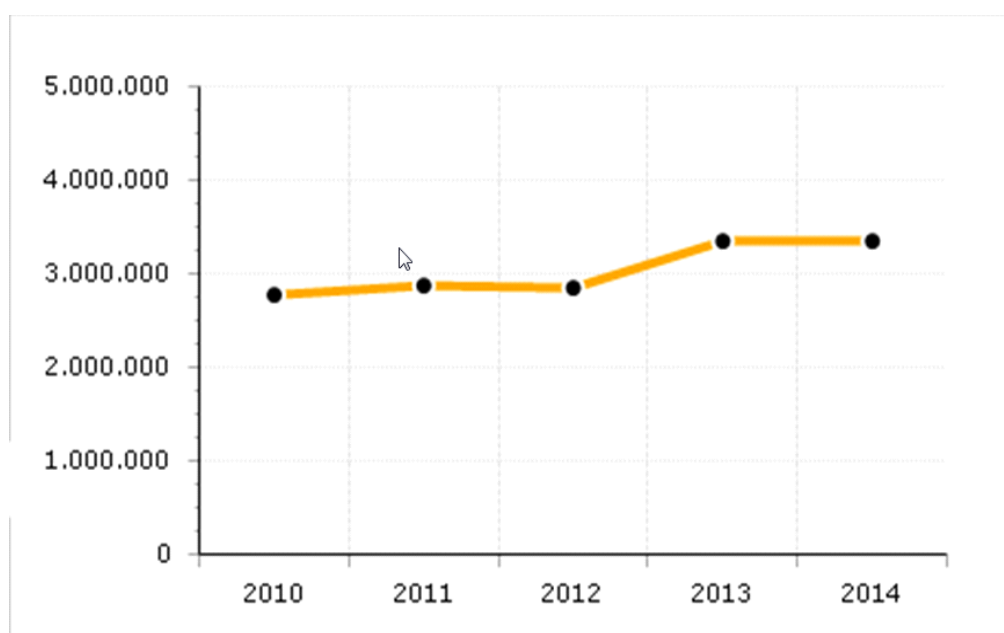
Sredstva podjetju zagotavljajo ekonomske koristi v prihodnosti, torej zmožnost povečevanja prihodnjih denarnih tokov in zmanjšanja denarnih odtokov v prihodnosti.

Stalna sredstva so širši pojem od osnovnih sredstev, ki vsebujejo opredmetena osnovna sredstva in neopredmetena dolgoročna sredstva, ne vsebujejo pa dolgoročnih finančnih naložb. Hkrati so stalna sredstva ožji pojem od dolgoročnih sredstev, saj so dolgoročne poslovne terjatve vključene v okvir gibljivih sredstev (Hočevar, Igličar & Zaman, 2004, str. 40).

Z vidika bilance stanja členimo stalna sredstva:

- neopredmetena sredstva,
- opredmetena osnovna sredstva in
- dolgoročne finančne naložbe (Turk, Kavčič & Kokotec-Novak, 2004, str. 104).

Slika 3: Gibanje sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014

Vir: Gibanje sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014 – spletna baza gvin, 2015.

To pomeni, da imajo praviloma podjetja knjižena za stalna sredstva tista sredstva, ki jih potrebujejo časovno več kot eno leto. Za stalna sredstva je značilno, da je koeficient obračanja manjši od ena.

V praksi stalna sredstva predstavljajo: licence, pravice, patenti, blagovne znamke, nepremičnine (zemljišča kot zgradbe), opremo, osnovno čredo, naložbe, naložbene nepremičnine. Neopredmetena osnovna sredstva se pojavijo v obliki pravic (licence, pravice in patenti), medtem ko je za opredmetena sredstva značilno, da se pojavijo v obliki stvari (zemljišča, zgradbe, oprema, čreda).

Tabela 3: Obseg in struktura stalnih sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2012 do 2014

	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
Sredstva	2.862.385	3.341.198	3.359.001
neopredmetena sredstva	0	0	0
opredmetena sredstva	981.572	1.723.388	1.638.099
dolgoročne finančne naložbe	0	0	0
stalna sredstva	981.572	1.723.388	1.638.099
stalna sredstva v %	34,30%	51,60%	48,80%

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 6; Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 7; Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 6.

Iz tabele št. 3 je razvidno, da podjetje Mlekarna Planika nima v bilanci stanja knjiženih neopredmetenih sredstev v proučevanem obdobju 2012-2014. Opredmetena osnovna sredstva so se v letu 2013 povečala za 741.816 EUR glede na leto 2012, ko so le-ta znašala 981.572 EUR. Razlog za povečanje opredmetenih sredstev je investicija podjetja v nakup zemljišča v višini 109.588 EUR in zgradbe (hale) v višini 798.203 EUR, za katero je knjižena pod rubriko zabilančna sredstva tudi hipoteka v višini 910.000 EUR. Nepremičnino so kupili od podjetja Planika-Kobarid Tolmin d.o.o., ki je od leta 2013 v likvidaciji. Knjigovodska vrednost zemljišča se je strukturno povišala v letu 2013 za 11,13%, strukturno povišanje zgradbe pa 81,28%, kar predstavlja 92,41% vseh investicij v letu 2013. Ostale investicije so še v opremo in osnovno čredo. V letu 2014 so se opredmetena sredstva glede na leto 2013 znižala za vrednost 85.853 EUR na 1.637.535 EUR zaradi amortiziranja. Družba je v letu 2014 investirala v osnovna sredstva v višini 129.789 EUR, od tega 78.525 EUR v opremo, 33.763 EUR v zgradbo in 17.500 EUR v osnovno čredo. V Bovcu imajo ekološko posestvo s 130 glavami krav molznic in obdelujejo 113 hektarjev okoliških zemljišč.

Tabela 4: Struktura opredmetenih sredstev v obdobju 2012-2014 v Mlekarni Planika

opredmetena osnovna sredstva	2012	2013	2014
zemljišča	23.322	109.588	109.588
zgradbe	553.474	798.203	803.510
proizvajalne naprave in stroji	359.503	492.206	463.685
druge naprave in oprema	45.273	323.391	260.752
skupaj opredmetena sredstva v EUR	981.572	1.723.388	1.638.099

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 12, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 13, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 12.

V bilanci stanja Mlekarne Planika opazimo, da je višina stalnih sredstev enaka višini opredmetenih osnovnih sredstev v celotnem proučevanem obdobju, saj podjetje ne knjiži neopredmetenih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb.

3.2 Analiza gibljivih sredstev

Gibljiva sredstva so širši pojem od kratkoročnih sredstev, ker vključujejo tudi dolgoročne poslovne terjatve in širši pojem od obratnih sredstev, ker vključujejo kratkoročne finančne naložbe.

Obratna sredstva so stvari, za katere se predvideva poraba ali obrat v roku znotraj 1 leta.

Tabela 5: Obseg in struktura gibljivih sredstev podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2012 do 2014

	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
sredstva	2.862.385	3.341.198	3.359.001
dolgoročne poslovne terjatve	0	0	564
zaloge	542.106	471.425	566.942
kratkoročne finančne naložbe	0	0	0
kratkoročne poslovne terjatve	1.166.525	1.128.441	1.144.819
denarna sredstva	172.182	17.944	9.141
gibljiva sredstva v EUR	1.880.813	1.617.810	1.721.466
gibljiva sredstva v %	65,70%	48,40%	51,20%

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 14, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 15, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 14.

Dolgoročne poslovne terjatve predstavljajo predvsem dolgoročne kredite dane pravnim in fizičnim osebam ter varščine. Za dolgoročne poslovne terjatve je značilno, da zapadajo v obdobju daljšem od leta dni. Iz tabele št. 2 je razvidno, da podjetje Mlekarna Planika v letih 2012 in 2013 dolgoročno ni investiralo v poslovne terjatve, v 2014 pa v višini 564 EUR, do podjetja Klasek Maribor, ki je v prisilni poravnavi.

Zaloge so sredstva v opredmeteni obliki, ki so v postopku proizvodnje, katerega učinki bodo namenjeni prodaji ali pri soustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev namenjeni prodaji.

Med zalogami so ločeno obravnavane zaloge surovin, materiala, trgovskega blaga in zaloge proizvodov. Vodijo jih po nabavni ceni, ki je sestavljena iz nakupne cene, uvoznih in drugih nevračljivih nakupnih dajatev in neposrednih stroškov nabave. Porabo materiala vodijo po povprečnih cenah. Prevrednotenje zalog je sprememba knjigovodske vrednosti zaloge. Opravi se lahko na koncu poslovnega leta ali med njim.

Tabela 6: Struktura zalog v podjetju Mlekarna Planika v obdobju od 2012 do 2014

zaloge	2012	2013	2014
material	78.678	57.074	83.355
nedokončana proizvodnja	135.677	17.136	18.770
proizvodi in trgovsko blago	327.751	397.215	464.817
predujmi za zaloge	0	0	0
zaloge skupaj v EUR	542.106	471.425	566.942

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 16, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 15, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 16.

Pod rubriko zaloge materiala v višini 83.355 EUR v letu 2014 so knjižene zaloge surovin, materiala, goriv in maziv, material za popravila in material za bife. Trgovsko blago vodijo na dveh enotah in sicer v trgovini in v skladišču. Konec leta 2014 imajo pod rubriko proizvodi in trgovsko blago v višini 464.817 EUR knjižene zaloge telet in ostale nedokončane proizvodnje.

Zaloge so za podjetja, ki poslujejo z blagom, nujno potrebne hkrati pa obremenjujoče, saj je v zalogah vezanega precej denarja. Razmere na trgu velika kot tudi mala podjetja silijo v optimizacijo poslovanja in pri tem je optimizacija zalog precej pomembna.

Koeficient obračanja zalog = čisti prihodki od prodaje/zaloge na dan 31.12.2014.

Koeficient obračanja zalog = 8.909.870 EUR/ 566.942 EUR = 15,72.

Kratkoročne finančne naložbe so sredstva, ki jih ima podjetje naložena kot naložbo z namenom povečati svoje finančne prihodke. Mlekarna Planika v proučevanem obdobju nimajo kratkoročnih finančnih naložb.

Tabela 7: Razčlenitev kratkoročnih poslovnih terjatev v obdobju 2012-2014

kratkoročne poslovne terjatve	2012	2013	2014
do družb v skupini	35.969	20.050	20.030
do kupcev	1.025.977	1.040.632	1.039.136
do drugih	104.579	67.759	85.653
skupaj kratkoročne poslovne terjatve	1.166.525	1.128.441	1.144.819

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 20, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 22, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 20.

Kratkoročne poslovne terjatve so tiste, ki zapadejo v plačilo v roku, krajšem od enega leta. Med kratkoročne poslovne terjatve spadajo tudi del dolgoročnih poslovnih terjatev, ki so zapadli v plačilo, a niso bili plačani ali pa bodo zapadli v plačilo v enem letu po datumu bilance stanja (Hieng, Koželj, Odar, Štrekelj & Zupančič, 2005, str. 47).

Terjatve, za katere obstaja domneva, da ne bodo poravnane ali pa niso poravnane v rednem roku, se izkažejo kot dvomljive in sporne. Oblikujejo se popravki vrednosti kratkoročnih terjatev iz poslovanja v breme prevrednotovalnih poslovnih odhodkov v zvezi s terjatvami.

V obdobju od leta 2012 do 2014 ima podjetje Mlekarna Planika primerljivo raven kratkoročnih poslovnih terjatev in sicer približno 1,1 mio EUR terjatev. Struktura terjatev je med leti podobna, največji delež jih je izkazanih do kupcev, in sicer v povprečju okoli 1 mio EUR, kar predstavlja slabo devetino letne realizacije mlekarne. V zadnjem letu 2014 so poknjižili 80% nezapadlih terjatev. V letu 2014 so poknjižili zanemarljivo vrednost spornih terjatev iz poslovanja.

Koeficient obračanja terjatev do kupcev=prihodki v letu 2014/kratkoročne poslovne terjatve do kupcev.

Koeficient obračanje terjatev do kupcev=7,78.

Rubrika denarna sredstva vsebuje vsa denarna sredstva, tako tista potrebna za tekoče poslovanje, kot tista na računih bank. Gre za sredstva, ki so v blagajni ali pa dobroimetje na računih v bankah in drugih finančnih organizacij. V letu 2012 so pod denarnimi sredstvi knjižili 172.182 EUR, v letu 2013 17.944 EUR, v letu 2014 pa 9.141 EUR.

3.3 Obveznost do virov sredstev

Pasivna stran bilance stanja nam v finančni analizi prikazuje na kakšen način je poslovni sistem financiran in s tem razkrije vire. Do vseh virov sredstev ima podjetje obveznosti. Finančne in poslovne obveznosti je potrebo vrniti, za druge pa je potrebno v podjetju poskrbeti, da ohranjajo vrednost in jih ustrezno kapitalizirati. Kapital podjetja predstavlja lastni vir podjetja. Glede na različne ročnosti vračil obveznosti delimo na dolgoročne in kratkoročne obveznosti.

Obveznosti do virov sredstev so se torej delijo na kapital, rezervacije, dolgoročne pasivne časovne razmejitev, dolgoročne in kratkoročne obveznosti, ter kratkoročne pasivne razmejitev.

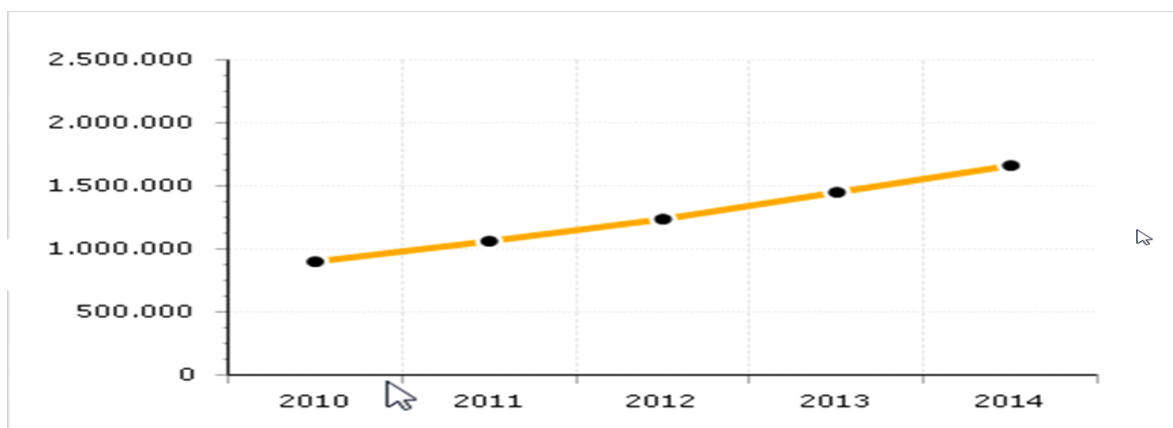
Tabela 8: Struktura kapitala v podjetju Mlekarna Planika v obdobju od 2012 do 2014

kapital	2012	2013	2014
vpoklicni kapital	521.435	521.435	521.435
kapitalske rezerve	0	0	0
rezerve iz dobička	386.337	550.330	738.527
presežek iz prevrednotenja	0	0	0
preneseni dobiček	153.712	177.586	195.338
čisti dobiček iz poslovnega leta	177.406	195.338	201.601
skupaj kapital v EUR	1.238.890	1.444.689	1.656.901

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 24, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 26, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 24.

Osnovni kapital družbe Mlekarna Planika na dan 31.12.2014 znaša 521.435,00 EUR in je v analiziranih letih od 2012 do 2014 nespremenjen. Spreminjajo se rezerve iz dobička, ki z leti naraščajo, iz 386.337 EUR v letu 2012 na 550.330 EUR v letu 2013 na 738.527 EUR v letu 2014. Razlog za krepitov kapitalskih rezerv je v akumulaciji prenesenih dobičkov iz preteklega leta in prenos znotraj kapitala na rezerve iz dobička, in sicer v letu 2013 163.993 EUR, ter v letu 2014 povečanje rezerv za 188.197 EUR. Kapital posledično skozi leta narašča, in sicer leta 2013 glede na leto 2012 za 16,6% ter leta 2014 za 14,7% primerjano z letom 2013. Strukturno predstavlja kapital v letu 2014 49% celotne pasivne strani bilance stanja, kar pomeni, da so lastni viri podjetja izenačeni z obveznostmi do drugih virov financiranja. Delež kapitala v podjetju je visok, kar je posledica lastniške ureditve Mlekarnе kot zadruge.

Slika 4: Gibanje kapitala podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014

Vir: Gibanje kapitala podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014 – spletna baza gv, 2015.

Pasivne časovne razmejitve so obveznosti, ki so nastale na podlagi odloženih vračunanih stroškov in odloženih prihodkov. Omogočajo enakomernejše izkazovanje poslovnega izida v posameznih obdobjih. V letu 2014 so znašale rezervacije in dolgoročne pasivne časovne razmejitve 196.185 EUR in so se znižale glede na leto 2013 za 31.968 EUR in za 63.936 EUR, če primerjamo leto 2014 z letom 2012.

Podjetje Mlekarna Planika je dolgoročno zadolženo samo pri Ribiškem skladu, in sicer konec leta 2014 v višini 25.037 EUR oziroma 1% bilančne vsote. Od preteklega leta 2013 so se v letu 2014 dolgoročno razdolžili v višini 5.564 EUR oziroma 11.128 EUR od leta 2012 do leta 2014. V letu 2012 je namreč dolgoročni dolg do bank znašal 36.165 EUR. V pojasnilih letnega poročila podjetja je navedeno, da imajo za nakup osnovnih sredstev pri Javnem skladu za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega premoženja Ribnica kredit, ki je bil odobren v višini 83.458,52 EUR na 17 let.

Dolgoročnih poslovnih obveznosti ne izkazujejo, prav tako ne odloženih obveznosti za davke.

Med kratkoročnimi obveznostmi prevladujejo v razdobju od 2012 do 2014 kratkoročne poslovne obveznosti, ki predstavljajo od 93% do 99% vseh kratkoročnih obveznosti in v letu 2014 celo 41% celotne pasivne strani. Dolgoročni dolgovi iz financiranja, ki so že zapadli v plačilo in dolgoročni dolgovi, ki bodo zapadli v plačilo v roku leta dni po dnevu bilance, se v bilanci stanja izkazujejo kot kratkoročni deli dolgoročnih dolgov. Iz razkritij je tudi razvidno, da kratkoročne obveznosti iz financiranja v višini 94.255 EUR v letu 2014 predstavljajo obveznosti iz naslovov kreditiranja Deželne banke Slovenije in zapadejo konec leta 2015.

Največji dobavitelji podjetja Mlekarna Planika so Kmetijska zadruga Tolmin, Gozdarsko kmetijska zadruga Bohinj, Kmetijsko gozdarska zadruga Idrija, poleg njih pa še Petrol, Elektro, ter dobavitelji za embalažo. Plačilni roki do dobaviteljev se gibljejo med 30 do 75 dni.

Dolgoročne pasivne časovne razmejitve predstavljajo namenska sredstva za osnovna sredstva, ki so bila pridobljena na različnih razpisih. Vsakoletno prenesejo prihodke, ki jo pokrivajo del amortizacije. V letu 2013 so znašale razmejitve 228.153 EUR, v letu 2014 pa za 31.968 EUR manj 196.184 EUR.

Zabilančna sredstva predstavljajo obveznosti do republiških blagovnih rezerv v znesku 20.930 EUR in hipoteko v višini 910.000 EUR za nakup hale.

4 ANALIZA POSLOVNEGA IZIDA PODJETJA MLEKARNE PLANIKA ZA OBDOBJE 2012-2014

4.1 Analiza poslovnega uspeha

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje prihodke in odhodke podjetja v določenem obdobju ter ustvarjeni poslovni izid dobljen na podlagi razlike med prihodki in odhodki. Pokaže nam uspešnost poslovanja podjetja v določenem obdobju (Hočevar et al., 2004, str. 230).

Izkaz poslovnega izida je temeljni računovodski izkaz in ga sestavljajo prihodki (finančni in poslovni, drugi), odhodki (finančni in poslovni, drugi). Rezultat je poslovni izid, ki predstavlja razliko med njimi, dobiček ali izgubo.

Analiza poslovnega uspeha nam razkriva informacije o poslovanju podjetja, o stabilnosti poslovanja, trendih, donosnosti, profitabilnosti itd. Zavedati pa se je potrebno, da so računovodski standardi rezultat različnih interesov. Razkrivajo nam tudi način udejanjanja politike v podjetju.

4.2 Prihodki podjetja Mlekarna Planika v obdobju 2012 do 2014

Prihodke od prodaje sestavljajo prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem obdobju. Razčlenjeni so na poslovne prihodke od prodaje lastnih poslovnih učinkov ter prihodke od prodaje trgovskega blaga in materiala.

Prihodki se vodijo na podlagi prodajnih cen, navedenih v računih in drugih listinah, zmanjšanih za popuste odobrene ob prodaji. Prevrednotovalni poslovni prihodki se pojavijo ob odtujitvi opredmetenih ali neopredmetenih osnovnih sredstev kot presežki prodajne vrednosti nad knjigovodsko vrednostjo.

Finančni prihodki so prihodki od kratkoročnega ali dolgoročnega naložbenja. Drugi prihodke sestavljajo neobičajne postavke. Pojavljajo se v dejanskih zneskih, ki povečujejo poslovni izid.

Prihodki so opredeljeni s prodajno vrednostjo prodanih količin (brez DDV), zajemajo pa tudi nekatere izredne postavke, ki prav tako povečujejo poslovni izid.

Prihodke je treba ločevati od prejemkov, ker so ti le povečanje denarja poslovnega sistema (Hočevar et al., 2004, str.88).

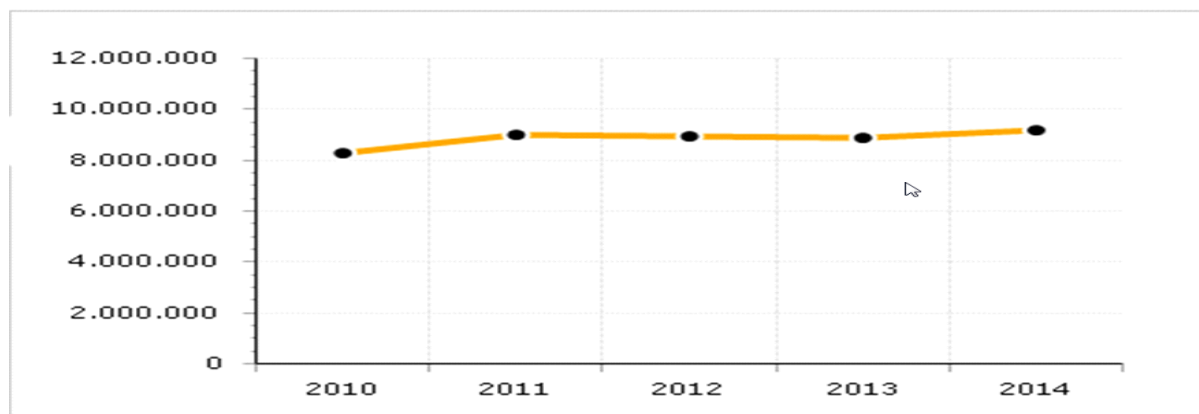
Tabela 9: Razčlenitev prihodkov v Mlekarni Planika v obdobju od 2012 do 2014

prihodki	2012	2013	2014
čisti prihodki iz prodaje	8.747.356	8.738.778	8.909.870
sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje	45.905	50.406	-63.747
usreditveni lastni proizvodi in lastne storitve	10.148	10.969	17.501
drugi poslovni prihodki	133.112	147.220	120.368
finančni prihodki iz poslovnih terjatev do drugih	3.281	2.474	1.084
drugi prihodki	25.546	44.088	63.893
skupaj prihodki v EUR	8.965.348	8.993.935	9.048.969

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 26, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 27, Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 26.

Iz tabele št.9 je razvidno, da je mlekarja dosegla primerljivo raven prihodkov iz prodaje in sicer 8,7 mio EUR. V letu 2014 pa je realizacija prihodkov narasla za 2% oziroma 171.092 EUR v letu 2014 glede na preteklo leto 2013. Glavne prihodke od prodaje dosega na domačem trgu. Druga višja postavka med prihodki so še drugi poslovni prihodki, ki se med leti gibljejo med 120.000 EUR in 147.000 EUR in predstavljajo večinoma subvencije.

Slika 5: Gibanje prihodkov podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014

Vir: Gibanje prihodkov podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014 – spletna baza gvln, 2015.

4.3 Odhodki podjetja Mlekarna Planika v obdobju 2012 do 2014

Odhodki oblikujejo skupaj s prihodki poslovni izid. Odhodki se nanašajo na prodane količine, s katerimi so pridobljeni prihodki, zajemajo pa tudi nekatere druge postavke zunaj stroškov in nabavnih vrednosti, ki prav tako zmanjšujejo poslovni izid. Večino odhodkov lahko pojasnimo s stroški, ki se nanašajo na prodane količine. Iz tega sledi, da so odhodki sicer s stroški, vendar niso istovetni z njimi (Hočevar et al., 2004, str. 81).

Odhodke delimo na poslovne, finančne in druge odhodke. Med poslovne odhodke spada nabavna vrednost prodanega blaga in materiala. Finančni odhodki so odhodki za financiranje in odhodki za naložbenje. Druge odhodke predstavljajo neobičajne postavke, ki se izkazujejo v dejansko nastalih zneskih, ki zmanjšujejo poslovni izid.

Tabela 10: Razčlenitev odhodkov v obdobju od 2012 do 2014

odhodki	2012	2013	2014
stroški blaga, materiala in storitev	7.240.337	7.064.753	7.334.192
stroški dela	1.256.414	1.287.615	1.335.042
odpisi vrednosti	228.600	240.098	215.038
drugi poslovni odhodki	26.937	31.589	25.348
finančni odhodki iz finančnih obveznosti	3.524	1.817	1.906
finančni odhodki iz poslovnih obveznosti	178	13.421	5.032
drugi odhodki	178	1.823	131
skupaj odhodki v EUR	8.756.168	8.641.116	8.916.689

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, 2012, str. 30; Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 29; Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 30.

Stroški blaga, materiala in storitev v vseh obdobjih predstavljajo najpomembnejše odhodke, saj gre za proizvodnjo, ki izdeluje izdelke iz vhodne surovine - mleka. Nabavna vrednost prodanega blaga in materiala znaša 6,2 mio EUR oziroma 67% glede na doseženo realizacijo prihodkov v letu 2014, stroški storitev pa 1.1 mio EUR. V letu 2013 je bila nabavna vrednost primerljiva z letom 2014, v letu 2012 pa za 0,2 mio EUR višja in je znašala 6,4 mio EUR. V letu 2014 je opazno povišanje stroškov storitev za 0,3 mio EUR glede na pretekli leti 2013 in 2012.

Stroški dela se gibljejo od 1,2 mio EUR do 1,3 mio EUR v letih 2012-2014. Družba Mlekarna Planika zaposluje v letu 2014 enako število ljudi kot v letu 2013, to je 54 ljudi, medtem ko je v letu 2012 zaposlovala dva manj.

Glavnino odpisov vrednosti v izkazu poslovnega izida predstavlja amortizacija, ki je v podjetju obračunana z amortizacijskimi stopnjami od 10% do 20%. Amortizacija je poslovni odhodek obračunskega obdobja. Podjetje uporablja metodo enakomerne časovnega amortiziranja.

4.4 Poslovni izid

Razlika med prihodki in odhodki v obračunskem obdobju je rezultat poslovnega izida. Temeljna vrsta poslovnega izida sta dobiček ali izguba. Ko je razlika med prihodki in odhodki pozitivna, govorimo o dobičku, izguba pa pomeni negativno razliko med njima.

Vmesne vrste poslovnega izida so poslovni izid iz prodaje, poslovni izid iz celotnega poslovanja, poslovni izid iz rednega delovanja, celotni poslovni izid in čisti poslovni izid (Slovenski računovodski standardi, 2007, str. 146). Dobitek je namenjen nadaljnjemu razvoju in kritju podjetja.

Poznamo naslednje temeljne vrste poslovnega izida (Hočevnar et al., 2004, str. 111-113):

Dobitek je razlika med prihodki in odhodki v obračunskem obdobju. Lahko ga razčlenimo na:

-dobiček iz poslovanja=prihodki od poslovanja-odhodki od poslovanja.

Dobiček iz poslovanja za leto 2012 znaša 184.233 EUR, za leto 2013 209.166 EUR in za leto 2014 188.525 EUR. Najvišji dobiček iz poslovanja so dosegli v letu 2013, kar je posledica nižjih stroškov storitev kot v letu 2014.

-dobiček iz financiranja=prihodki od financiranja-odhodki od financiranja

Dobiček iz financiranja je v proučevanem obdobju negativen, kar pomeni, da so bile obresti iz kreditiranja višje od obresti, ki jih je podjetje pridobilo z naložbenjem. V letu 2012 je bila razlika -421 EUR, v letu 2013 kar -12.764 EUR, ter v letu 2014 -5.854 EUR. Najboljši rezultat so dosegli v letu 2012, ko je bila izguba iz financiranja najnižja.

-dobiček iz rednega delovanja=dobiček iz poslovanja+dobiček iz financiranja

Dobiček iz rednega poslovanja je znašal v letu 2012 183.812 EUR, v letu 2013 196.402 EUR in se v letu 2014 znižal na 182.671 EUR. Najvišji dobiček iz poslovanja so dosegli v letu 2013, kljub višji realizaciji za 0,2 mio EUR v letu 2014.

-izredni dobiček=izredni prihodek-izredni odhodek

Slika 6: Gibanje čistega dobička podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014
Vir: Gibanje čistega dobička podjetja Mlekarna Planika v obdobju od 2010 do 2014 – spletna baza gv, 2015.

Bilančni dobiček, ki ga izkazuje družba ob koncu leta 2014 znaša 396.939 EUR. Iz letnega poročila izhaja, da se je uprava odločila, da ostane nerazporejen.

Na podlagi sklepa odbora Kmetijske zadruge Tolmin se povečajo druge rezerve iz dobička za 177.586 EUR

5 ANALIZA POSLOVNE USPEŠNOSTI

Uspešnost poslovanja Mlekarn Planika bom proučila z analizo kazalnikov, in sicer ROA in ROE.

Tabela 11: Podatki in kazalniki poslovanja Mlekarn Planika v obdobju 2012-2014

postavka	2012	2013	2014
poslovni prihodki	8.747.356	8.738.778	8.909.870
poslovni odhodki	8.752.288	8.624.055	8.909.620
št.zaposlenih na dan 31.12.	52	54	54
čisti dobiček/izguba	177.586	205.619	212.212
kapital	1.238.890	1.444.689	1.656.901
produktivnost dela =posl.prih./št.delavcev	168.218	161.829	164.997
ekonomičnost =posl. Prih./posl.odh.	0,99	1,01	1,00
ROE =čisti dobiček/kapital	0,14	0,14	0,13

Vir: Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012, str. 31; Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013, str. 29; Mlekarna Planika d.o.o., Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014, str. 31.

Ker ima podjetje Mlekarna Planika raznoliko proizvodnjo, bom kazalnik produktivnost dela izračunala tako, da poslovne prihodke delimo s številom zaposlenih. Iz tabele je razvidno, da je bila produktivnost dela v proučevanem obdobju največja v letu 2012 168.218 EUR na zaposlenega, najnižja v letu 2013 (161.829 EUR na zaposlenega) in se v letu 2014 počasi dviga proti trendu iz 2012. Leta 2014 je produktivnost dela znašala 164.997 EUR na zaposlenega. Večjo produktivnost gre pripisati doseženem večjem obsegu prodanih proizvodov, posledično višjim poslovnim prihodkom ob nespremenjenem številu zaposlenih od leta 2013. V letu 2013 je produktivnost dela v primerjavi s prejšnjim letom 2012 padla za 3,8%, kar je posledica manjše prodaje proizvodov in nižjih poslovnih prihodkov ob povečanju števila zaposlenih za 2 zaposlena.

Ekonomičnost nam pokaže razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki. Večja je, ko dosežemo čim nižje stroške na enoto poslovnega učinka. Vrednost tega kazalca je v opazovanem obdobju primerljiva okoli 1.

ROE je kazalnik, ki pove koliko čistega dobička ali izgube je gospodarska družba ustvarila na evro vloženega kapitala. Med obdobjem 2012-2014 je primerljiva in pozitivna, saj podjetje vsa leta posluje z dobičkom.

SKLEP

Kmetijstvo je izjemno pomembna panoga tako v Sloveniji kot v Evropi. Mlekarna Planika si z svojo pristno zgodbo in posledično kvalitetnimi izdelki utira pot na slovenskem trgu. Zaradi majhnosti med večjimi mlekarnami na trgu je bila ta pot z intenzivno konkurenco v preteklosti tudi velikokrat izredno težka. Izdelki Mlekarna Planika so pridobili sloves tako imenovanih »premium« izdelkov zaradi visoke kakovosti, ki je posledica domače pridelave hrane iz čistega naravnega okolja, od paše v visokogorju do pridiha doline Soče. Želja po uspehu jih je pripeljala do zelenih rezultatov ter izboljšanja kazalnikov uspešnosti. Živila so distribuirana v večjih trgovskih centrih, ki obvladujejo trg. V prihodnje želijo prodreti na območje Italije s svežim mlekom.

Razmerje sredstev podjetja Mlekarna Planika je enakomerno razporejeno v letu 2014 tako na dolgoročna sredstva z 49% bilančne vsote kot kratkoročna sredstva z 51% celotne bilančne vsote. Strukturno največji odstotek (43%) pripada kratkoročnim poslovnim terjatvam do kupcev. V letu 2013 je bila bilančna slika podobna letu 2014 z minimalnimi razlikami v korist dolgoročnih sredstev, kar je bila posledica nižjih terjatev do kupcev ter višje vrednosti opredmetenih sredstev zaradi nižje amortizacije kot v letu 2014. Bilančna slika leta 2012 je povsem drugačna, saj so dolgoročna sredstva predstavljala le slabo tretjino celotne bilančne vsote, 40,57% pa je bilo vezanih v terjatvah podjetja. Razlog za povečanje bilančne vsote v letu 2013 je v investiciji v poslovno halo, ki je povečala vrednost dolgoročnih sredstev podjetja.

Izkaz poslovnega izida nam razkriva, da so v letu 2012 in 2013 dosegli 8,7 mio EUR prihodkov, v letu 2014 pa se je realizacija zvišala za 0,2 mio EUR. Dobiček iz poslovanja v obdobju znaša med 184 T EUR in 209 T EUR, dobiček iz financiranja pa se giblje v mejah med 182 T EUR in 196 T EUR. Končni dobiček po izrednem delu čez leta konstatno raste in je v letu 2012 znašal 177 T EUR, v letu 2013 205 T EUR in v letu 2014 212 T EUR. Med obdobjem 2012-2014 je trend rasti primerljiv in pozitiven, saj podjetje vsa leta posluje z dobičkom.

Rezultati ukrepov, uvedba novih produktov, izkoriščenost proizvodnje linije so dosegli, da so se celotni prihodki zvišali na podlagi povečanja poslovnih prihodkov. Tudi celotni odhodki so se povečali, predvsem zaradi višjih odkupnih cen mleka in stroškov energije. Ugotovila sem tudi, da so kazalniki uspešnosti poslovanja v opazovanem obdobju primerljivi med leti primerljivi, kar kaže na dejstvo, da je lastniška struktura in njeni nameni pomembna pri odločanju in upravljanju podjetja. Njihov osnovni namen je, da svojim lastnikom kmetom poskušajo mleko dobro plačati, obenem pa skrbijo, da mlekarna deluje pozitivno. Cilj zadruga torej niso visoki dobički, temveč stabilno poslovanje, kar predstavlja lastnikom tudi socialno sigurnost.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (b.l.). *Pojasnila za gospodarske družbe*. Najdeno 30. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/fipo/Pojasnila_za_gd.asp
2. Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja. (2015). *Podatki o oddaji mleka*. Najdeno 15. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.arsktrp.gov.si>
3. Aplikacija (b.l.) Google maps. Najdeno 20. marca 2015 na spletni strani https://www.google.si/maps/place/Mlekarna+Planika+Predelava+Mleka+D.O.O.+Kobarid/@46.2458993,13.5845172,3a,75y,56.36h,90t/data=!3m7!1e1!3m5!1sSpUCIOzNhk7kX1Rr3Ajrrw!2e0!6s%2F%2Fgeo3.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3DSpUCIOzNhk7kX1Rr3Ajrrw%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D46.099838%26pitch%3D0!7i13312!8i6656!4m5!3m4!1s0x477a5b87493feb7f:0x8a241e13b9902591!8m2!3d46.2456075!4d13.5845906!6m1!1e1?hl=sl
4. Aplikacija (b.l.) gvin. Najdeno 20 avgusta 2015 na spletni strani <http://www.gvin.com/LoginPageGvin/LoginGvin.aspx?AppID=27&ReturnUrl=%2fGvinInformator%2fPagesAnalizator%2fAnalizator.aspx%3fMode%3dGvinSI%26App%3dGvinInformatorSI%26Lang%3dsl-SI&Mode=GvinSI&App=GvinInformatorSI&Lang=sl-SI>
5. Hieng, R., Koželj, S., Odar, M., Štrekelj, V. & Zupančič, V. (2005). *Bilanca stanja*. Ljubljana: IKS.
6. Hočevar, M., Igličar S., & Zaman M. (2004). *Osnove računovodstva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
7. Konkurenti na trgu proizvodnje mleka in mlečnih proizvodov v Sloveniji – *spletna baza gvin*. Najdeno 15 maja 2015 na spletnem naslovu [xxxxx](#)
8. Kovačič, J. (1999). *Računovodstvo in finance*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
9. Koletnik, F. (1997). *Analiziranje računovodskih izkazov*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
10. Ministrstvo za zdravje (2003, 20. oktober). *Ocena vplivov prehranske in kmetijske politike na zdravje prebivalcev Republike Slovenije zaradi pristopa k Evropski uniji. Poročilo za ministrstvo za zdravje*. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.
11. Mlekarna Planika d.o.o. (2012). *Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2012*. Kobarid: Mlekarna Planika d.o.o.
12. Mlekarna Planika d.o.o. (2013). *Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2013*. Kobarid: Mlekarna Planika d.o.o.
13. Mlekarna Planika d.o.o. (2014). *Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2014*. Kobarid: Mlekarna Planika d.o.o.
14. Mlekarna Planika d.o.o. (2015). *Računovodsko in poslovno poročilo za leto 2015*. Kobarid: Mlekarna Planika d.o.o.

15. Plut, A. (2008). *Notranji nadzor mlečnih kvot v Republiki Sloveniji* (specialistično delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
16. Pučko, D. (1998). *Analiza poslovanja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
17. Statistični urad Republike Slovenije (b.l.). Prireja mleka. Najdeno 15. novembra 2015 na spletni strani <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6452>
18. Turk, I., Kavčič S., & Kokotec-Novak M. (2004). *Poslovodno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
19. Turk, I. (1999). *Finančno računovodstvo*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
20. Usenik, M., Lekše, M., & Dular, M. (2000). *Računovodstvo in finančno poslovanje*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
21. Zakon o združenih. *Uradni list RS št.97/09-uradno prečiščeno besedilo*.
22. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. (2002). *Slovenski računovodski standardi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.